

**СТАТУС СТАНДАРТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ
В ПІДПРИЄМСТВІ**

**СТАТУС СТАНДАРТОВ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО
КОНТРОЛЯ В ПРЕДПРИЯТИИ**

**STATUS OF STANDARDS IN ENTERPRISE MANAGEMENT
CONTROL**

У статті досліджено теоретичні аспекти стандартів управлінського контролю, що будуть виступати дієвим інструментом підвищення ефективності використання внутрішніх ресурсів підприємства та сприяти адаптації його діяльності до умов мінливого зовнішнього середовища

Ключові слова: контроль, стандарти контролю, підприємство, господарська діяльність

В статье исследованы теоретические аспекты стандартов управленческого контроля, что будут выступать действенным инструментом повышения

эффективности использования внутренних ресурсов предприятия и способствовать адаптации его деятельности к условиям изменяющейся внешней среды

Ключевые слова: контроль, стандарты контроля, предприятие, хозяйственная деятельность

In the article the theoretical aspects of management control standards that will act as an effective instrument for improving the efficiency of internal enterprise resources and to promote adaptation of its activities to a changing environment

Keywords: control, control standards, enterprise, business activities

Стандарти управлінського контролю є вагомими чинником підвищення ефективності господарської діяльності підприємства та посилення ролі системи контролю в управлінні ним. Це обумовлено взаємозв'язком теорії управління та практичних аспектів функціонування системи контролю. Для чіткості окреслення точок взаємозв'язку доцільним є визначення статусу стандартів.

Стандарти управлінського контролю в підприємстві є основоположними документами, що регулюють діяльність системи контролю. Це сукупність фундаментальних документів із порядку впровадження та функціонування системи контролю суб'єктів господарювання. Стандарти бувають:

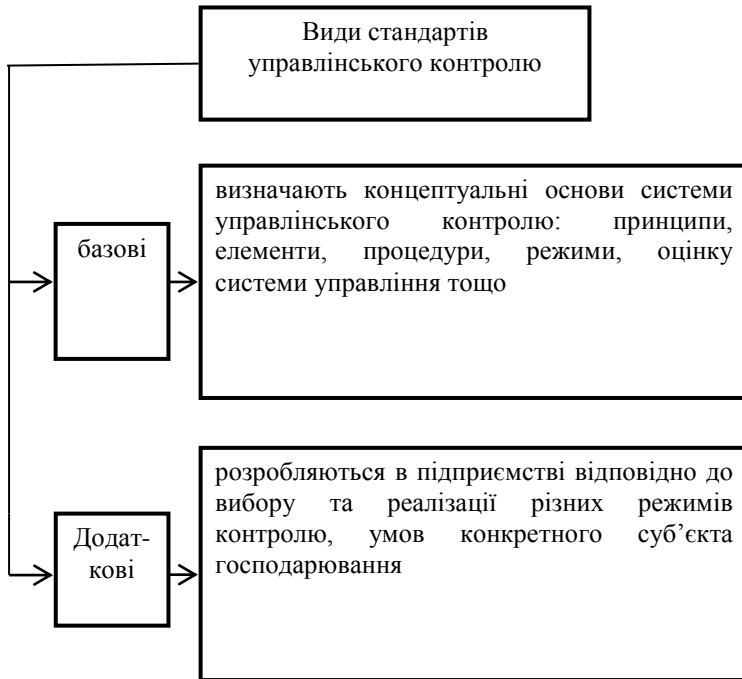

Рис. 1 Види стандартів управлінського контролю

Першим етапом при розробці стандартів управлінського контролю є визначення базових складових з метою формування його концептуальних основ. На основі них, вище керівництво розробляє інструкції щодо функціонування системи управлінського контролю відповідно до положень базових стандартів, принципів пріоритетності, доцільності тощо. З точки зору змісту базова складова системи контролю має узгоджуватись з діючими нормативно-правовими актами з питань оподаткування, трудового законодавства, бухгалтерського обліку тощо. Стандарти управлінського контролю не повинні бути формальним елементом, а становити частину існуючої національної системи законодавства та важливим доповненням до неї.

Ієрархічну систему нормативно-правового забезпечення регулювання здійснення господарської діяльності в Україні можна представити за допомогою рівнів (рис.2):

Як правило, у наведених рівнях нормативно-правового

забезпечення (рис.2), верхні рівні здійснюють керівництво нижчими, проте останні є більш конкретними. Відповідно до наведених рівнів, нормативні акти розроблені в підприємстві будуть формуватися на останньому рівні. При цьому слід відмітити певне ігнорування деяких елементів управління, зокрема в частині формування стандартів управлінського контролю, механізмів оцінки та стимулювання. Тому, розробка стандартів управлінського контролю в межах підприємства є актуальною, вони мають формуватися в межах дев'ятого рівня нині діючої системи нормативно правового забезпечення [3,4,7].

Стандарти управлінського контролю можна розглядати з позицій зовнішніх та внутрішніх правил: зовнішні - розгляд критеріїв зовнішнього державного або інституційної нагляду, внутрішні - можуть бути використані в якості правил об'єднання підприємств (організацій) для проведення внутрішніх господарських операцій. В даний час увага щодо нормативно-правового забезпечення функціонування системи управлінського контролю, в основному, зосереджена на зовнішніх правилах при знеціненні внутрішніх правил. Проте доцільним є розгляд стандартів управлінського контролю і з позицій внутрішніх інтересів підприємства, як запоруки успішного функціонування системи контролю.

Хоча головним призначенням стандартів управлінського контролю є власне контроль та регулювання поведінки системи управління суб'єкта господарювання, проте це не є головною вимогою. Управлінський контроль - це свого роду інструмент для менеджерів підприємства в досягненні стратегії його розвитку. Тому, головною метою стандартів є надання рекомендацій системі управління, на основі окреслення нормативного забезпечення системи контролю та управління за для досягнення задекларованих цілей підприємства.

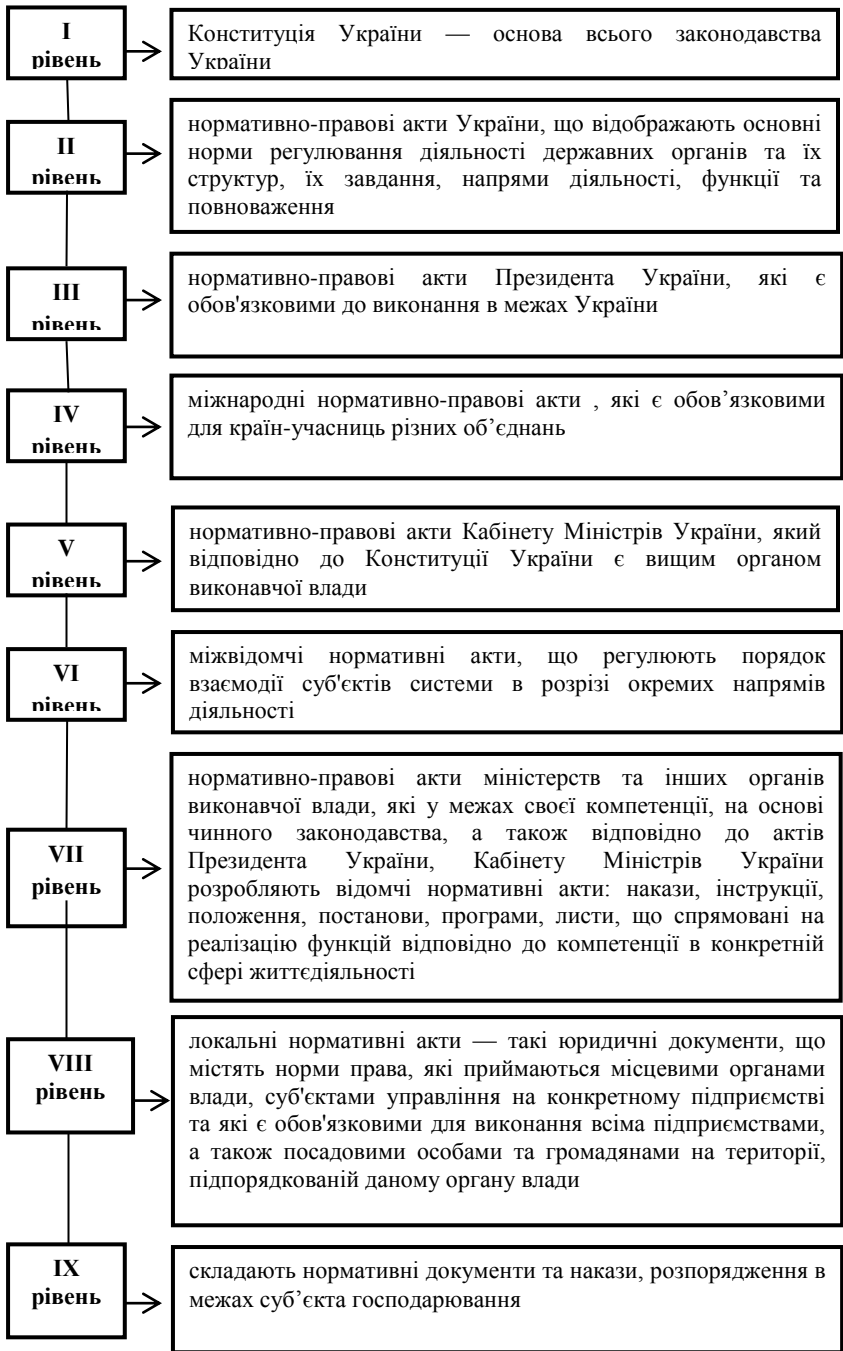

Рис. 2 Рівні нормативно-правового регулювання суб'єктів господарської діяльності

В свою чергу, слід відзначити взаємозв'язок стандартів управлінського контролю із існуючими стандартами внутрішнього контролю в підприємстві. На наш погляд, стандарти управлінського контролю органічно доповнюють стандарти внутрішнього контролю і в сукупності вони становлять повну систему контролю суб'єкта господарювання. Стандарти управлінського і внутрішнього контролю спрямовані на зміцнення контрольного середовища в підприємстві та сприяють дотриманню стандартизації та інституціоналізації управління в практичній діяльності, хоча і мають різні обов'язки, а також функціонують у різних площинах.

Цілі та принципи управлінського і внутрішнього контролю, як правило подібні, проте є деякі відмінності в їх процедурах і методах. Стандарти внутрішнього контролю в підприємстві, як правило, орієнтовані на: ризик, розробку процедур і методи визначення ризику, оцінку ризику діяльності та ризику у звітності. Стандарти управлінський контроль також орієнтовані на ризик, проте з більш відкритими процедурами та більшою орієнтацією на конкретні режими управління. Також слід наголосити і на деяких відмінностях методів окреслених в стандартах. Зокрема в стандарти внутрішнього контролю включають в себе методи контролю бухгалтерського обліку, бюджетного контролю, збереження майна, контролю внутрішньої звітності, електронного контролю, інформаційних технологій тощо [1,8,10]. Ці методи також використовуються системою управлінського контролю, проте в його стандартах акцентується увага на: контролі поведінки, оцінки, контролі та стимулюванні інших комплексних методів управління щодо використання ініціативи та творчого потенціалу керівників і співробітників підприємства.

Отже, стандарти управлінського контролю будуть виступати дієвим інструментом підвищення ефективності використання внутрішніх ресурсів підприємства та сприяти адаптації його діяльності до умов мінливого зовнішнього середовища.

Література:

1. Гудзинський О. Д. Обліково-аналітичний механізм менеджменту підприємств (теоретико-методологічний аспект): монографія / О.Д. Гудзинський, Г.Г.

- Кірейцев, Т.М. Пахомова, В.К. Савчук. — К.: ІПК ДЗСУ, 2009. — 226 с.
2. Anthony, R. Management Control Systems / Anthony, R., Govindarajan, V. — Chicago, Mc-Graw-Hill IRWIN, 2007. — 320 p.
3. Савченко Р. О. Передумови розробки стандартів управлінського контролю / Р. О. Савченко. // Агросвіт. — 2015. — №22. — С. 64–67.
4. Merchant K.A. Management control systems: performance measurement, evaluation and incentives / K.A. Merchant, W.A. Vander Stede. — Pearson Education, 2007. — 368 p.
5. Davia Howard R. Accountant's Guide to Fraud Detection and Control / Davia Howard R. // John Wiley & Sons, inc.—NewYork. — 2000. — 368 p.
6. Maciariello J. A. Management Control Systems / Joseph A. Maciariello. — USA, 1984. — 337 p.
7. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2012 року: [пер. з англ.] — К.: МФБ, АПУ, 2013. — Частина 1. — 2013. — 1018 с.
8. Савченко Р.О. Інтегральний механізм розробки стандартів управлінського контролю / Р.О. Савченко. // Агросвіт. — 2016. — №13-14. — С. 39-43.
9. Дайле А. Практика контролінга / А. Дайле / Под ред. М.Л. Лукашевича, Е.Н. Тихоненковой. — М.: Финансы и статистика, 2001.

Автор: Савченко Роман Олександрович, к.е.н., доцент, докторант кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир, Україна

Сфера наукових інтересів: впровадження та функціонування системи управлінського контролю в підприємстві та її інформаційне забезпечення

Зв'язок з автором: rsavchenko2002@yahoo.com

Автор: Савченко Наталія Миколаївна к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир, Україна

Сфера наукових інтересів: впровадження та функціонування системи управлінського обліку в підприємстві та його інформаційне забезпечення

Зв'язок з автором: nataliyasavchenko@rambler.ru